

บทที่ 7

สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “แนวคิดทางการศึกษาของมุหัมมัด บิน สะหุหนุนและบูรฮานุดดีนอัลฮัรณูญีย์กับการประยุกต์ใช้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม”เป็นการวิจัยเชิงประจักษ์โดยเก็บข้อมูลทั้งคุณภาพและปริมาณ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาชีวประวัติของอิบนุสะหุหนุนและบูรฮานุดดีนอัลฮัรณูญีย์
2. เพื่อศึกษาแนวคิดทางการศึกษาของมุหัมมัด บิน สะหุหนุนและบูรฮานุดดีนอัลฮัรณูญีย์
3. เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังของครูสอนศาสนาอิสลามต่อการประยุกต์ใช้แนวคิดทางการศึกษาของมุหัมมัด บิน สะหุหนุนและบูรฮานุดดีนอัลฮัรณูญีย์ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
4. เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้แนวคิดทางการศึกษาของมุหัมมัด บิน สะหุหนุนและบูรฮานุดดีนอัลฮัรณูญีย์ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาวิจัยที่ผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กับการวิจัยเชิงปริมาณ โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 เป็นการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) โดยเก็บข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources) ซึ่งประกอบด้วยตำราอาคานุลมุอัลลิมีน ของอิบนุสะหุหนุนและตำราตะอูลีมุลมุตะอัลลิมเตาะริกอตตะอัลลุมของอัลฮัรณูญีย์และเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ที่เน้นการวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวคิดทางการศึกษาของท่านมุหัมมัด บิน สะหุหนุนและบูรฮานุดดีน อัลฮัรณูญีย์

ตอนที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ จากภาคสนาม โดยใช้แบบสอบถามกับผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามขนาดใหญ่ในจังหวัดปัตตานี เขต เพื่อมุ่งศึกษาระดับความคาดหวังต่อการประยุกต์ใช้แนวคิดทางการศึกษาของมุหัมมัด บิน สะหุหนุนและบูรฮานุดดีน อัลฮัรณูญีย์ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ประชากร

ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูอิสลามศึกษา ในโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่ ในระบบ ประเภทสอนศาสนาควบคู่วิชาสามัญ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี จำนวนโรงเรียนทั้งหมด 21 โรงเรียน มีประชากรทั้งหมด 906 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี รวมทั้งสิ้น 278 คน

ตอนที่ 3 เป็นการวิจัยภาคสนามเชิงคุณภาพ (Field Work Research) โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร และหัวหน้าฝ่ายวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indept Interview) และสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion: FGD) กับผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์มาเป็นแนวทางการศึกษา

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกจากผู้บริหาร และหัวหน้าฝ่ายวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายวิชาการในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดปัตตานีจำนวน 9 คน

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ไม่ใช่เป็นคนเดียวกับกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 8 คน ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสามจังหวัดชายแดนภาคใต้แต่ละจังหวัด จังหวัดละ 1 คน รวม 3 คน ผู้ที่มีวุฒิปริญญาเอกในสาขาที่เกี่ยวข้องกับอิสลามศึกษาหรือมีตำแหน่งทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับอิสลามศึกษาจำนวน 3 คน และคณะกรรมการสมาคมเครือข่ายโรงเรียนคุณภาพอิสลามจำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1.เอกสารและตำราที่เป็นแหล่งข้อมูลหลัก คือ ตำรา อาดาบ อัลมูอัลลิมีน (آداب (المعلمين)ของท่านมุหัมมัด บิน สะหุญนและตำรา ตะอูลีม อัลมูตะอัลลิม เตาะรีกอ อัตตะอัลลุม تعليم) (المعلم طريق التعلم) ของท่านบูรฮานุดดีน อัลซรรูญีย์ และแหล่งข้อมูลเสริม เป็นเอกสารและตำราที่

เกี่ยวข้องกับมุฮัมมัด บิน สะหุณุน และบูรฮานุดดีน อัลฮัรฎูญีย์ และแนวคิดทางการศึกษาของท่านทั้งสอง

2. แบบสอบถาม เกี่ยวกับระดับความคาดหวังของครูอิสลามศึกษาต่อการประยุกต์ใช้แนวคิดทางการศึกษาของมุฮัมมัด บิน สะหุณุน และบูรฮานุดดีนอัลฮัรฎูญีย์ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

3.แบบแนวคำถามเพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews)

4.แบบแนวคำถามเพื่อการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

7.1 สรุปผลการวิจัย

ข้อค้นพบจากการวิจัยได้ตอบคำถามวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. ข้อค้นพบเพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ว่าเพื่อศึกษาชีวประวัติของอิบนุสะหุณุนและบูรฮานุดดีนอัลฮัรฎูญีย์ ดังนี้

ชีวประวัติของมุฮัมมัด บิน สะหุณุน

มุฮัมมัด อิบนุ สะหุณุน คือ อับดุลคิลลาฮฺ มุฮัมมัด บิน อิบิ สะอีด สะหุณุน บิน สะอีด บิน หะบิบ บิน หิซาน บิน ฮิลาล บิน บักการ บิน เราะบิอะฮฺ อัดตะนุกียฺ (almaliki :1994:318) ปู่ของเขาได้อพยพมาพร้อมกับทหารของเมืองหัมส์(حمص)¹ไปยังเมืองมัฆริบในการเข้าพิชิตเมืองดังกล่าว ท่านมุฮัมมัด อิบนุ สะหุณุนเกิดในปี ฮ.ศ. 202 ในบ้านที่เต็มไปด้วยวิชาความรู้ เกิดที่หมู่บ้าน เฆาะดัดในเมืองกอยเราะวานซึ่งเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่มีการแพร่ขยายของมัซฮับ มาลิกีย์

อาจารย์ท่านแรกของอิบนุสะหุณุน คือบิดาของท่านเอง ท่านได้ศึกษาอัลกุรอาน และได้มีการสนทนากับบิดาของท่าน ในเรื่องราวต่างๆของศาสนา และท่านก็ได้อ่านหนังสือของบิดาของท่าน โดยผู้คนจะรับฟังท่านอ่านหนังสือของบิดาของท่านก่อนที่บิดาของท่านจะออกมาสอน และหลังจากที่บิดาของท่านได้ออกมาสอนท่านก็จะร่วมนั่งกับผู้คนในการศึกษาหาความรู้ อิบนุสะหุณุนได้ศึกษาหาความรู้จากนักปราชญ์ชาวแอฟริกาที่มีชื่อเสียงมาก เช่น มุซา บิน มุอาวียะฮฺ อัศเศาะมาคียฺ อิบนุสะหุณุนได้เสียชีวิตแทบชายฝั่งประเทศตุนิเซียในปี ฮ.ศ.256 หลังจากบิดาของท่านได้เสียชีวิต 6 ปี และได้ฝังศพในเมืองกอยเราะวาน

¹เมืองหัมส์ตั้งอยู่ในภาคกลางของประเทศซีเรียเป็นเมืองที่สามที่สำคัญที่สุดของประเทศซีเรียซึ่งสมัยปกครองโดยชาวโรมันก่อน2300ค.ศ. เมืองหัมส์ถูกเรียกว่าเมืองอะมีสา

ชีวประวัติของบูรฮานุดดีนอัซซัรญูญีย์

เชื้อสายและวงศ์ตระกูล

คำว่า ซัรญูญีย์ มาจากคำว่า ซัรญูจ ซึ่งเป็นชื่อหนึ่งของเมืองในเปอร์เซีย เมืองหลวงของแคว้น อัซซะจีสถานในสมัยก่อน(Al-bagdadi: 1979:138) ยาคุต อัลหะมาวีได้กล่าวในหนังสือ มุญัมมัลอัลบลุดาน (معجم البلدان) ว่าเมือง ซัรญูจ คือเมืองที่มีชื่อเสียงตั้งอยู่หลังแม่น้ำหนึ่งหลังจากเมืองคูญันด์คือตั้งอยู่หลังแม่น้ำ ญีหูน(อามูคาร์ยา)ในเคาะรอซาน และบุคคลแรกที่ได้ส่งกองทัพเพื่อพิชิตเมืองดังกล่าว คือ หัจญาจ บิน ยูยูฟอัลสะกอฟีด้วยคำสั่งของท่านเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มิวราน(เสียชีวิต ส.ศ. 86)

การถือกำเนิด

หนังสือประวัติศาสตร์และหนังสือ อัตถะาะบาคอตและหนังสืออัตตะรอนุม ไม่ได้ระบุถึงวันเดือนปีเกิดของท่านอัซซัรญูญีย์ แต่ปีการเสียชีวิตของท่านมีการถกเถียงในบรรดานักประวัติศาสตร์ในการกำหนดวันเดือนปีที่เสียชีวิตของท่านส่วนในหนังสือ ที่ได้ทำการระหุกิกโดยท่าน อุษมาน ได้ระบุว่า ท่านอัซซัรญูญีย์ ได้เสียชีวิตในปีที่ ส.ศ.591(az-zarnuji:1397:25)และได้มีการระบุในบางหนังสือประวัติศาสตร์ว่าท่าน ได้เสียชีวิตในปีที่ ส.ศ. 620 เช่นหนังสือ อัลญะวาฮิร อัลมุฎีอะห์ (الجواهر المضية للقرشي) และหนังสือ (دائرة المعارف الإسلامية) ได้กล่าวว่า อิมามอัซซัรญูญีย์ ได้ร่วมสมัยและรุ่นเดียวกับท่านอันนุอุมาน บิน อิบรอฮีม อัซซัรญูญีย์ ซึ่งเสียชีวิตในปีที่ ส.ศ.640

2. ข้อค้นพบเพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 ว่าเพื่อศึกษาแนวคิดทางการศึกษาของมุหัมมัด บิน สะหุญุน และบูรฮานุดดีนอัซซัรญูญีย์

แนวคิดทางการศึกษาของอิบนุสะหุญุน

เป้าหมายของการศึกษา

เป้าหมายของการศึกษาตามแนวคิดของท่าน อิบนุสะหุญุน มีดังนี้

- 1) เพื่อยึดมั่นในศาสนา
- 2) เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางศาสนา
- 3) เพิ่มพูนในวิชาความรู้
- 4) เพื่อเกียรติยศและศักดิ์ศรี
- 5) เพื่อแสวงหาปัจจัยยังชีพ
- 6) เพื่อมารยาทที่ดีงาม

หลักสูตรการเรียนการสอน

อิบनुสะหุณุนได้จำแนกหลักสูตรการเรียนการสอนออกเป็น สอง ประเภท คือ

- 1) ประเภทวิชาบังคับ 2) ประเภทวิชาเลือก

ส่วนในประเภทวิชาบังคับ คือ วิชาอัลกุรอาน ถือว่าทุกคนมีความจำเป็นต้องศึกษาอัลกุรอาน

ประเภทวิชาเลือกในทัศนะของอิบनुสะหุณุนมีรายวิชาดังนี้

- 1.คณิตศาสตร์ (จำเป็นต้องเรียน)
- 2.กวี คำแปลก ภาษาอาหรับและการเขียน
- 3.หลักไวยากรณ์อาหรับ

กระบวนการเรียนการสอน

กระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดของท่านอิบनुสะหุณุน คือ

- 1) วิธีสอนแบบบรรยาย
- 2) วิธีสอนแบบอภิปราย
- 3) วิธีสอนแบบท่องจำ
- 4) วิธีสอนแบบร่วมมือ
- 5) การสอนแบบค่อยเป็นค่อยไปที่ละขั้น
- 6) ให้ความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 7) การสอนแบบการใช้สื่อการเรียนการสอน
- 8) การสอนแบบทัศนศึกษา
- 9) การให้ความเสมอภาคระหว่างผู้เรียน
- 10) การสร้างความเป็นมิตร
- 11) ฝึกฝนปฏิบัติ
- 12) การสอนแบบตัมซิมและตัมฮีบ

ผู้สอน

คุณลักษณะทางด้านวิชาชีพของผู้สอน

- 1) ดูแลและให้ความสำคัญผู้เรียน โดยเฉพาะในช่วงแยกย้ายจากสถานศึกษากลับไปที่บ้าน) และควรตรวจสอบว่าเด็กกลับถึงบ้านหรือไม่ แล้วหรือยัง
- 2) ในช่วงที่ผู้เรียนขาดเรียนผู้สอนควรติดต่อกับผู้ปกครองเด็ก

3) ผู้สอนควรสละเวลากับการสอนอย่างเต็มที่เพราะจะทำให้ภาระหน้าที่การสอนจะได้เดินไปด้วยดีและสมบูรณ์

4) ผู้สอนห้ามดำเนินภารกิจหรือกิจการใดๆที่ไปรบกวนกิจการการสอนนอกจากในเวลาที่ไม่มีการเรียนการสอน

5) ไม่ควรที่จะกำชับให้คนหนึ่งคนใดไปช่วยสอน นอกจากว่ามันจะให้ประโยชน์กับผู้เรียน

6) ผู้สอนไม่ควรที่จะสั่งใช้ผู้เรียนไปรับใช้ในความต้องการส่วนตัวของผู้สอน

7) ผู้สอนไม่ควรที่จะสอนอัลกุรอานและตำรับตำราให้กับบุตรของชาวคริสต์

8) ผู้สอนผู้ชายไม่ควรที่จะสอนผู้เรียนผู้หญิง ไม่ควรที่จะรวมเรียนระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย

9) ผู้สอนสามารถที่จะร่ำรวยได้แต่ไม่ใช่อาศัยความร่ำรวยจากผู้เรียน

10) ไม่ควรที่จะให้ผู้เรียนศึกษากับผู้เรียนด้วยกันนอกจากด้วยการอนุญาตจากผู้ปกครอง หรือ บ้านของผู้เรียนอยู่ใกล้กัน

11) ในขณะที่มีการเรียนการสอนไม่ควรที่จะทิ้งภาระหน้าที่ด้วยการไปละหมาดศพ (ละหมาดญินาซะฮฺ)

12) ผู้สอนไม่ควรที่จะให้ผู้เรียนขาดเรียนนอกจากด้วยการอนุญาตจากผู้ปกครอง

13) ผู้สอนไม่ควรที่จะเขียนหรืออ่านในขณะที่มีการเรียนการสอนนอกจากหลังเสร็จภาระกิจการเรียนการสอน

14) มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการสอน

คุณลักษณะของผู้สอนทางด้านวิชาความรู้

คุณลักษณะของผู้สอนทางด้านวิชาความรู้มีดังนี้

1) ท่องจำอัลกุรอานโดยสามารถรู้หุก่มตัจวีด

2) มีความรู้เกี่ยวกับฟิกฮฺเพื่อที่สามารถสอนเด็กในเรื่องของการละหมาดและบทบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวกับการละหมาดการอาบน้ำละหมาด และเงื่อนไขต่างๆของการละหมาด

3) มีความรู้เกี่ยวกับไวยากรณ์ภาษาอาหรับเพื่อสามารถที่จะสอนเด็กเกี่ยวกับหลักพื้นฐานของการเขียนด้วยหลักไวยากรณ์ภาษาอาหรับ และสามารถแต่งประโยคได้อย่างถูกต้อง

4) ผู้สอนการคัดหลายมือ ต้องเป็นผู้ที่มีลายมือการเขียนที่สวยงาม

5) สืบค้น และอ่านเพิ่มเติมจากตำราที่เป็นมรดกทางวิชาการ เพื่อผู้เรียนสามารถท่องจำบทกวีอาหรับ

คุณลักษณะทางด้านส่วนตัวของผู้สอน

- 1) บริสุทธิ์ใจ
- 2) ความขำเกรงต่อเอกองค์อัลลอฮ์
- 3) มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อหน้าที่
- 4) มีความอ่อนโยน
- 5) มีความเสียสละ
- 6) มีความยุติธรรมและความเสมอภาค

คุณลักษณะทางด้านความสัมพันธ์กับผู้เรียน

1) ด้านการลงโทษ ในทัศนะของอิบนุสะหุหนุณอิบนุสะหุหนุณ ได้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ษะวาบ(نوب) และอิกอบ(عقاب) คือ รางวัล และบทลงโทษ เพื่อให้ผู้เรียนได้แก้ไขในจรรยาบรรณ และเพื่อให้รู้ว่าเป้าหมายจากการลงโทษคือไม่ใช่เพื่อการแก้แค้น แต่เป็นเครื่องมือที่เปลี่ยนแปลงและแก้ไขผู้เรียนไปในทิศทางที่ดีขึ้น

วิธีการลงโทษ

อิบนุสะหุหนุณ ได้ตั้งเงื่อนไขในการลงโทษเด็กไว้ 2 ประการ ดังนี้

- 1) มีเป้าหมายเพื่อเด็กได้รับประโยชน์จากการลงโทษ
- 2) ผู้สอนไม่ควรตีเกินสามครั้งนอกจากจะได้รับอนุญาตจากผู้ปกครองโดยท่านกล่าวว่าไม่สามารถตีเด็กเกินขอบเขตนอกจากจะได้รับการอนุญาตจากผู้ปกครอง

การลงโทษทางด้านจิตใจ

การลงโทษเด็กทางร่างกายนั้นไม่สามารถที่จะกระทำได้นอกจากต้องผ่านการลงโทษทางด้านจิตใจก่อน ที่มีรูปแบบและวิธีการลงโทษดังนี้

- 1) ให้คำตักเตือน
- 2) ให้ผู้ปกครองได้รับรู้ถึงนิสัยมารยาทของเด็กและให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงมารยาทของเด็ก
- 3) มีการเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้ปกครองของเด็ก และผู้สอนมีหน้าที่ประกาศให้ผู้ปกครองรู้เวลาเด็กขาดเรียน
- 4) ในเมื่อเด็กไม่ได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขตัวเอง ก็ควรใช้วิธีอื่นในการลงโทษ คือ วิธีการตำหนิตามลำพัง หลังจากนั้นตำหนิต่อหน้าเพื่อนฝูงจำนวนมาก

5) กักตัวเด็กหลังจากได้แยกย้ายจากการเล่าเรียนโดยมีเงื่อนไขอย่าห้ามเด็กในการรับประทานอาหารและดื่มอันเนื่องเด็กต้องการอาหารเพื่อความเจริญเติบโตและพัฒนาร่างกายให้แข็งแรง เพราะเป้าหมายของการลงโทษคือ การแก้ไขและเปลี่ยนแปลงมารยาทของเด็กเท่านั้น ซึ่งไม่ได้มีเป้าหมายห้ามมีการเจริญเติบโตด้านร่างกายของเด็ก

6) เงื่อนไขในการลงโทษทางจิตใจ คือห้ามคำและไม่ควรใช้คำที่ไม่สุภาพ

2) การให้รางวัล (مديحة)

ผู้สอนไม่ควรที่จะเรียกรื่องของขวัญมากกว่าค่าจ้างจากผู้เรียนซึ่งถ้าผู้สอนรับของขวัญจากผู้เรียนโดยความร้องขอถือว่าเป็นสิ่งที่หะรอมและถ้ารับของขวัญดังกล่าวโดยปราศจากการร้องขอถือว่าเป็นสิ่งที่อนุญาต

3) ระยะเวลาเพื่อการสอน

อินสะหุญนได้เน้นย้ำให้ผู้สอนได้เสียระยะเวลาเพื่อการสอนอย่างเต็มที่ โดยได้กล่าวว่า “ผู้สอนไม่ควรที่จะละทิ้งการสอนนอกจากที่ไม่ได้อยู่ในเวลาสอน” และท่านได้กล่าวอีกว่า “ผู้สอนควรหมั่นพยายามตลอดเวลาให้กับการสอน และไม่ควรที่จะไปละหมาดศพนอกจากว่ามันจำเป็นจริงๆ”

4) สร้างความยุติธรรมและความเสมอภาคระหว่างผู้เรียน

อิบนุสะหุญนได้เรียกรื่องความเสมอภาคระหว่างผู้เรียนที่ฐานะยากจนกับผู้เรียนที่ฐานะที่ร่ำรวย

ผู้เรียน

แนวคิดเกี่ยวกับผู้เรียนในทัศนะของอิบนุสะหุญนมีดังนี้

- 1) มีมารยาทที่ดีงามตามแบบฉบับของท่านนบีﷺ และกฎเกณฑ์ที่ศาสนาได้กำหนดไว้
- 2) สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เรียนกับครูผู้สอน
- 3) ผู้เรียนจำเป็นต้องปฏิบัติตามนัยแห่งพระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน เพื่อนำมาสู่ความเชื่อมั่นในเกียรติยศอันสูงส่งของพระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน
- 4) ผู้เรียนจำเป็นต้องอ่านอัลกุรอานในเวลาและสถานที่ที่เหมาะสม ไม่ควรอ่านตามถนนสาธารณะหรือในห้องน้ำ

5) ไม่ควรที่จะจับต้องอัลกุรอานได้ นอกจากจะอยู่ในสภาพที่มีน้ำละหมาดเท่านั้น แต่ก็ยังอนุโลมให้กับเด็ก ๆ ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ สามารถจับต้องและอ่านอัลกุรอานได้ ถึงแม้จะไม่มีน้ำละหมาดก็ตาม

6) ฝึกฝนในการอาบน้ำละหมาด ละหมาดศพและคุอาอูต่างๆ

7) ช่วงเวลาที่ดีที่สุดในการศึกษาอัลกุรอานคือช่วงเช้า(เวลาคุฮา)จนถึงตะวันลับขอบฟ้า

8) ห้ามเลื่อนจากบทหนึ่งไปยังอีกบทหนึ่งนอกจากผู้เรียนจะท่องจำบทเก่าให้หมดก่อน

9) ไม่ควรที่จะใช้มัสยิดเป็นสถานที่เรียนเพราะเด็กไม่สามารถที่จะรักษาตัวเองจากนะญิสได้

10) ไม่ควรที่จะนอนและกินในมัสยิด

11) ผู้เรียนสามารถที่จะเป็นผู้ช่วยสอนให้กับครูผู้สอน

แนวคิดทางการศึกษาของบูรฮานุดดีน อัลฮัรณูญีย์

เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

1) เพื่อการยำเกรงต่ออัลลอฮ์ โดยอัลฮัรณูญีย์ได้กล่าวว่า “แท้จริงความรู้มีเกียรติ เพราะมันเป็นสิ่งที่จะนำพามนุษย์สู่การยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ที่มนุษย์ควรได้รับเกียรติจากอัลลอฮ์และความสุขในวันรันดร์

2) เพื่อฝึกฝนในจรรยา มารยาทที่งดงามและละทิ้งในสิ่งที่ไม่ดี ท่านอัลฮัรณูญีย์ได้กล่าวว่า “และเช่นเดียวกันสามารถทราบถึงมารยาทต่างๆ และรู้จักระหวางเอื้อเพื่อแผ่กับการตระหนี่ถี่เหนียว การโอ้อวด การสุรุ่ยสุร่ายและการตระหนี่ถี่เหนียว ถือว่าเป็นสิ่งที่หะรอมไม่สามารถจะขจัดสิ่งเหล่านี้ได้ นอกจากด้วยวิชาความรู้เท่านั้น และรู้ถึงสิ่งที่ตรงกันข้าม คือสิ่งที่ดีและไม่ดี”

3) เป็นหนทางที่จะรู้ถึงความรู้ทางโลก

4) เพื่อแสวงหาโลกหน้า

5) เพื่อรักษาไว้ซึ่งศาสนาและคงไว้ซึ่งอิสลาม

6) ตอบแทนพระคุณของอัลลอฮ์ที่ประไพให้ความรู้

7) หลีกเลียจจากการยิ่งยโสโอ้อวดในวิชาความรู้

8) ห่างไกลจากโลกคุณยา

9) เพื่อปลูกฝังจรรยา มารยาทที่งดงาม

10) เพื่อฝึกฝนในทักษะการคิดและสรุป

หลักสูตร

อัลซรรูญีย์ได้กำหนดและจำแนกหลักสูตรการเรียนการสอนออกเป็น 2 ประเภท
คือ

- 1) อิลมุล ฮาล(علم الحال) (ความรู้ที่มีต้องต้องการทุกสถานการณ์)
- 2) อิลมุ บะอูดุลอะหาซิน(علم بعض الأحيين) (ความรู้ที่มีความต้องการบางช่วงเวลา)

อัลซรรูญีย์ได้แบ่งอิลมุฮาลออกเป็น 4 ชนิดด้วยกัน

- 1) ความรู้ที่เกี่ยวกับอิบาดาต
- 2) ความรู้ที่เกี่ยวกับสังคม เช่น การซื้อขาย การแต่งงาน การหย่าร้าง การกักตุนสินค้า การอินดอกเบีย เป็นต้น
- 3) ความรู้ที่เกี่ยวกับจิตใจ เช่น การขำเกรง การหวังผลตอบแทน และการถ่อมตนต่อเอกอัลลอฮ์
- 4) ความรู้ที่เกี่ยวกับจรรยาบรรณ เช่นการอดทน การให้อภัย การมีสัจจะ การช่วยเหลือผู้อื่น การร่วมมือร่วมใจทำในสิ่งที่ดี เป็นต้น

อิลมุ บะอูดุลอะหาซิน (ความรู้ที่มีความต้องการบางช่วงบางคราว)อัลซรรูญีย์ถือว่า อิลมุฮาล เป็นฟิรฎูอิน อิลมุบะอูดุลอะหาซินเป็นฟิรฎูกีฟายะฮ์ ส่วนรายละเอียดวิชาตามแนวคิดของท่านมีดังนี้

- 1) วิชาเอกภาพ (التوحيد) อัลซรรูญีย์ได้กล่าวว่า “ผู้เรียนควรเลือกวิชาที่ดี ที่ต้องการในศาสนา และต้องการเพื่อโลกหน้า และเริ่มเรียนด้วยวิชาเตาหีด และความรู้จักพระองค์อัลลอฮ์”
- 2) วิชาฟิถุฮ์ อัลซรรูญีย์ได้กล่าวว่า “ผู้ที่ทำความเข้าใจทางศาสนาควรท่องจำหนึ่งตำราจากตำราฟิถุฮ์ และทบทวนตลอด เพื่อง่ายต่อการเข้าใจเมื่อได้ฟังจากผู้สอนและได้กล่าวอีกว่า “ผู้เรียนไม่ควรกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดนอกจากการศึกษาหาความรู้ และไม่ควรรี้นหลังจากวิชาฟิถุฮ์
- 3) วิชา กวีอาหรับ(الشعر) อัลซรรูญีย์ได้กล่าวว่า “ท่านอิบนุอับบาสเมื่อท่านเบื่อจากการพูด ท่านก็จะกล่าวว่า “จงเอาหนังสือที่รวบรวมบทกวีให้กับฉัน”
- 4) วิชาอัลกุรอานอัลซรรูญีย์ได้กล่าวว่า “ท่านอลี ได้กล่าวว่า เพียงพอแล้วที่หันหลังจากความรู้ของอัลลอฮ์ที่ต้องประสพกับความต่ำต้อยและความขาดทุน และจำเป็นต้องพยายามขอความหลีกเลี่ยงจากอัลลอฮ์จากสิ่งเหล่านี้”และยังได้กล่าวว่า “การอ่านอัลกุรอานนั้นสามารถช่วยในการท่องจำ

5) วิชาการศึกษาด้วยมือ(ط)อัลซันญูญียได้กล่าวว่า “ลายมือที่สวยงามจะเป็นกุญแจแห่ง
 วิชาทั้งหลาย”

6) วิชาแพทยศาสตร์อัลซันญูญียได้กล่าวว่า “และควรศึกษาบางส่วนของวิชาแพทย์

กระบวนการเรียนการรู้

กระบวนการเรียนรู้ในทัศนะของอัลซันญูญียมีดังนี้

- 1) การอภิปราย (المناظرة) 2) การตั้งคำถาม(المطرح) 3) การย้อนคิดทบทวน(المذكر)
- 4) การใช้คำถาม(السؤال) 5) การสร้างความเข้าใจ 6) การสังเกต และการคิดใคร่ครวญ 7) ทักษะศึกษา
- 8) การบันทึก 9) ให้เกียรติความรู้และผู้รู้ 10) ให้เกียรติความรู้และผู้รู้ 11) การคัดเลือก วิชาความรู้
 อาจารย์และเพื่อนฝูง 12) ใช้ความพยายาม อย่างต่อเนื่อง และสร้างแรงจูงใจ 13) การใช้ความอดทน
- 14) เลือกช่วงเวลาที่ดีที่สุดในการศึกษาหาความรู้ 15) อาศัยเคล็ดลับช่วยจำคือความจริงจัง ความ
 ขยันหมั่นเพียร กินแต่น้อย ทำการละหมาดยามค่ำคืนและการอ่านอัลกุรอาน การแปร่งฟัน การดื่ม
 น้ำผึ้ง การรับประทานน้ำเต้าผสมน้ำตาล และประทานลูกเกดสีแดงเข้มจำนวนยี่สิบเม็ดมีดระหว่าง
 มื้อเช้า 16) ห่างไกลจากสาเหตุของการหลงลืม เช่น การทำอะฮ์ลียัต การทำบาปต่างๆ มีความคิดที่
 ฟุ้งซ่าน โสภเคราะห์เสียใจเกี่ยวกับเรื่องทางโลก หมกมุ่นอยู่กับเรื่องไร้สาระ และการรับประทานอาหาร
 อันเป็นสาเหตุให้เกิดเสมหะและน้ำมูกก็ทำให้ความจำลดเลือนได้17) ขอคำแนะนำและคำปรึกษาจาก
 ผู้สอนในการศึกษาหาความรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน 18) เลือกสถานที่ที่เหมาะสมในการศึกษาหา
 ความรู้ 19) เลือกช่วงอายุที่เหมาะสมในการเริ่มเรียน 20) ทบทวนบทเรียนอย่างสม่ำเสมอ 21) การ
 จับจ่ายใช้สอยและรับประทานอย่างพอประมาณและพอเพียง 22) คาบเวลาการเรียนการสอน
 ไม่มากเกินไป 23) การใช้สติปัญญาในการศึกษาหาความรู้ 24) การประเมินตนเอง 25) การเรียน
 แบบค่อยเป็นค่อยไป 26) เขียนบทสรุปหลังจากเลิกเรียน 27) ควรบันทึกสิ่งที่ผู้เรียนเข้าใจ 28)
 พยายามห่างไกลหลีกเลี่ยงจากเพื่อนที่ไม่ดี 29) ควรใช้จ่ายในการศึกษาและห่างไกลจากการตระหนี่
 ถิ่นเหนียว 30) พยายามเชิญชวนและตักเตือนในสิ่งที่ดี 31) พยายามยุ่งเกี่ยวกับการงานที่ดีและห่างไกล
 กับการงานที่ตามอารมณ์ใฝ่ต่ำ 32) สร้างเจตนาที่บริสุทธิ์ในการศึกษาแสวงหาความรู้ 33) ท่วมทเวลา
 ใกับการศึกษา 34) สร้างความตื่นเต็น (التشويق) 35) การศึกษาอย่างต่อเนื่อง 36) เลือกช่วงเวลาที่ดี
 ที่สุดในการศึกษาหาความรู้ คือ ช่วงเช้า ช่วงสุหฺร(ก่อนละหมาดซุบฮฺ)และช่วงระหว่างมัฆริบและ
 อีฮาอู 37) ศึกษาหาวิชาความรู้ที่หลากหลายเมื่อมีความรู้ลึกเบือในวิชาที่ได้เรียนก็หัน ไปศึกษาใน
 วิชาอื่น 38) ตรีชมพร้อมในเรื่องอุปกรณ์การเขียน 39) ผู้เรียนไม่ควรนอนและกินมากเกินไป 40) หัน
 หน้าไปทางทิศกิบละฮฺในเวลาเรียน 41) ใกล้ชิดกับบุคคลที่ศอลิหฺและห่างไกลกับบุคคลที่ชอบทำ

บาปและทำชั่ว 42) ใช้ความพยายามอย่างต่อเนื่อง 43) อ่านคู่มือก่อนเริ่มอ่านหนังสือ 44) การสรรเสริญต่อท่านนบี 45) ให้ความสำคัญและให้เกียรติกับหนังสือ 46) ทำการซิวกหรือแปร่งฟัน

ผู้สอน

คุณสมบัติของผู้สอนในทัศนะของอัลซันญีย์ โดยแยกตามด้านต่างๆ มีดังนี้

คุณสมบัติเกี่ยวกับศักยภาพของผู้สอน

1) มีบุคลิกภาพที่ดี 2) มีความรู้และความวิรู 3) การนอบน้อมถ่อมตน 4) ความอ่อนโยนและความอดทน 5) มีความเมตตา 6) ห่างไกลจากการกล่าวตำหนิ (ประณาม) ผู้เรียนและการอิจนาริษา 7) ผู้สอนควรให้อภัยผู้อื่น 8) ผู้สอนไม่ควรที่จะโต้เถียงผู้อื่น

คุณสมบัติเกี่ยวกับหน้าที่ของผู้สอน

- 1) ให้คำปรึกษากับผู้เรียนพร้อมแนะนำเกี่ยวกับสาขาวิชาที่ถนัด
- 2) ควรคำนึงถึงระดับของผู้เรียนและความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 3) มีความเมตตาและตักเตือนผู้เรียน

ผู้เรียนตามแนวคิดอัลซันญีย์

มารยาทของผู้เรียนต่ออัลลอฮ์

- 1) สร้างเจตนาที่ดี
- 2) มอบหมายการทำงานต่างๆต่อเอกองค์อัลลอฮ์
- 3) มีความสุขุมรอบคอบและการรู้จักยับยั้งตนเองหรืออัลวีรอ (العور)
- 4) ละหมาดและอิบาดัตสุนัตต่าง ๆ
- 5) ชุกรูและการรำลึกถึงอัลลอฮ์
- 6) ขอคุดา

มารยาทของผู้เรียนต่อตนเอง

- 1) ใช้เวลาในการกระทำในสิ่งที่ดีและการภักดีต่ออัลลอฮ์
- 2) พยายามหลีกเลี่ยงจากการขามารยาทที่ไม่ดี
- 3) พยายามลดความสัมพันธ์กับโลกคุณยา
- 4) ทุ่มเทความพยายามอย่างพอดิบพอดิในการเรียน ไม่น้อยและไม่มากเกินไปเพื่อมิ

ให้เบื่อหน่ายและละทิ้งการเรียน

- 5) มีความกระตือรือร้น
- 6) อดทนในการศึกษาหาความรู้

มารยาทของผู้เรียนต่อผู้สอน

- 1) สร้างความใกล้ชิดกับผู้สอนและเพื่อนฝูง
- 2) การถ่อมตนและให้เกียรติผู้สอน
- 3) ให้เกียรติลูกหลานของผู้สอน

มารยาทของผู้เรียนต่อเพื่อนฝูง

พยายามห่างไกลจากการนินทาผู้อื่นและนั่งร่วมกับผู้ที่ชอบพูดในเรื่องที่ไม่เป็นสาระ

3. ข้อค้นพบเพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 ว่า เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังของครูสอนศาสนาอิสลามต่อการประยุกต์ใช้แนวคิดทางการศึกษาของมุหัมมัด บิน สะหูนุนและบูรฮานุดดีนอัลซันญูญีย์ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมแล้วประเด็นทั้ง 5 ด้าน เกี่ยวกับแนวคิดทางการศึกษาของมุหัมมัด บิน สะหูนุนและบูรฮานุดดีน อัลซันญูญีย์กับความคาดหวังของครูอิสลามศึกษาต่อการประยุกต์ใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า แนวคิดทางการศึกษาของมุหัมมัด บิน สะหูนุนและบูรฮานุดดีน อัลซันญูญีย์กับการประยุกต์ใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในระดับมาก 3 ลำดับแรก คือ ด้านผู้เรียน ($\bar{X} = 4.05$) ด้านปรัชญาและเป้าหมายของการศึกษา ($\bar{X} = 3.99$) และด้านหลักสูตรกับด้านผู้สอน ($\bar{X} = 3.92$) ส่วนแนวคิดทางการศึกษาของมุหัมมัด บิน สะหูนุนและบูรฮานุดดีน อัลซันญูญีย์กับการประยุกต์ใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่น้อยที่สุด คือ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.79$)

4. ข้อค้นพบเพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 ว่า เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้แนวคิดทางการศึกษาของมุหัมมัด บินสะหูนุนและบูรฮานุดดีนอัลซันญูญีย์ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้

- 1) สร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับแนวทางการศึกษาของ มุหัมมัด บิน สะหุณนและบูรฮานุดดีน อัลซัรญูญีย์ให้ผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และผู้เรียน
- 2) จัดกิจกรรมต่างๆที่มุ่งสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการศึกษาของ มุหัมมัด บิน สะหุณนและบูรฮานุดดีน อัลซัรญูญีย์
- 3) จัดนิเทศให้กับผู้บริหารและครูผู้สอน
- 4) สร้างแรงจูงใจและมอบรางวัลให้กับคุณครูในการจัดการเรียนการสอนที่ที่เน้นแนวทางการศึกษาของมุหัมมัด บิน สะหุณนและบูรฮานุดดีน อัลซัรญูญีย์
- 5) จัดอบรมผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนและผู้เรียนให้เข้าใจแนวทางการศึกษามุหัมมัด บิน สะหุณนและบูรฮานุดดีน อัลซัรญูญีย์
- 6) ให้ชุมชน หรือ หน่วยงานอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรที่เน้นแนวทางการศึกษาของมุหัมมัด บิน สะหุณนและบูรฮานุดดีน อัลซัรญูญีย์
- 7) โรงเรียนต้องส่งเสริมในการเรียนรู้ตามแนวคิดของที่เน้นแนวทางการศึกษาของมุหัมมัด บิน สะหุณนและบูรฮานุดดีน อัลซัรญูญีย์อย่างเต็มที่
- 8) ผู้บริหารและครูรวมกันสร้างหลักสูตร ที่เน้นแนวทางการศึกษาของมุหัมมัด บิน สะหุณนและบูรฮานุดดีน อัลซัรญูญีย์
- 9) สร้างกระบวนการพัฒนาครูให้เป็นไปตามเนื้อหาของแนวทางการศึกษาของมุหัมมัด บิน สะหุณนและบูรฮานุดดีน อัลซัรญูญีย์
- 10) ศึกษาดูงานตามสถานศึกษาที่ใช้แนวทางการศึกษาของมุหัมมัด บิน สะหุณนและบูรฮานุดดีน อัลซัรญูญีย์
- 11) มีการประเมินครูเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้

ประเด็นที่ 2 ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางการประยุกต์ใช้แนวคิดทางการศึกษาของของมุหัมมัดบิินสะหุณนและบูรฮานุดดีนอัลซัรญูญีย์ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

แนวทางการประยุกต์ใช้แนวทางการศึกษาของของมุหัมมัดบิินสะหุณนและบูรฮานุดดีนอัลซัรญูญีย์ใน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

- 1.สร้าง ความตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่องแนวทางการศึกษาในอิสลาม

ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นพ้องต้องกันว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังขาดการสร้างเสริมความตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่องแนวคิดทางการศึกษาในอิสลามของนักคิดมุสลิมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะแนวคิดทางการศึกษาของมุหัมมัด บิน สะหุหนุและบรูฮานุดดีนอัลซันญูญีย์ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ได้้นำแนวคิดทางการศึกษาในอิสลามมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามตามที่ควรจะเป็น ความเห็นนี้สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ เชงลิกผู้ทรงคุณวุฒิอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งมีความเห็นมากที่สุดว่าแนวทางในการนำมาประยุกต์ใช้แนวคิดทางการศึกษาของมุหัมมัด บิน สะหุหนุ และ บรูฮานุดดีนอัลซันญูญีย์ คือ สร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับแนวคิดทางการศึกษาของ มุหัมมัด บิน สะหุหนุและบรูฮานุดดีน อัลซันญูญีย์ให้ผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และผู้เรียน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องความตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่องแนวคิดทางการศึกษาในอิสลามกับผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนด้วย

2. สร้างความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนระหว่างชุมชนกับโรงเรียน

ผู้ทรงคุณวุฒิ ส่วนใหญ่เห็นว่า ในการขับเคลื่อนการประยุกต์ใช้แนวคิดทางการศึกษาของมุหัมมัด บิน สะหุหนุและบรูฮานุดดีน อัลซันญูญีย์ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามคือการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนระหว่างชุมชนกับโรงเรียนเพราะทุกฝ่ายเป็นหัวใจหลักในการจัดการศึกษาโดยเฉพาะพ่อแม่ผู้ปกครอง

3. ให้ครูที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องแนวคิดทางการศึกษาในอิสลามมีส่วนรับผิดชอบในการสร้างหลักสูตร

ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังขาดครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านแนวคิดทางการศึกษาในอิสลามร่วมในการสร้างหลักสูตร เพราะฉะนั้น การมีส่วนร่วมของครูที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องแนวคิดทางการศึกษาในอิสลามในการสร้างหลักสูตรจะทำให้สามารถกำหนดทิศทางของหลักสูตรได้โดยเฉพาะตามแนวคิดทางการศึกษาของนักคิดมุสลิมสองท่านคือ มุหัมมัด บิน สะหุหนุ และบรูฮานุดดีนอัลซันญูญีย์

4. สร้างหลักสูตรบูรณาการระหว่างศาสนาและสามัญ

ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สองหลักสูตรนั้นทำให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะประสบปัญหาในด้านงบประมาณ การบริหารจัดการ และบุคลากร ดังนั้น การบูรณาการหลักสูตรจึงมีความเหมาะสม

อย่างยิ่งสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะจะช่วย ลดจำนวนครู ผู้สอน และมีงบประมาณเพียงพอในการพัฒนาอาคารสถานที่ และการบริหารจัดการ ตลอดจนผู้เรียนมีเวลาในการศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองมากยิ่งขึ้น และยังสามารถเดินตามแนวทางแนวคิดทางการศึกษาของมุหัมมัด บิน สะหุหนุ และบรูฮานุดดิน อัลซันญีย์ที่เป็นแนวทางการศึกษาที่เน้นหลักสูตรบูรณาการ

5. โรงเรียนสร้างนโยบายที่จะนำแนวคิดทางการศึกษาในอิสลามมาใช้

ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า มุหัมมัด บิน สะหุหนุ และบรูฮานุดดิน อัลซันญีย์การที่จะนำแนวคิดทางการศึกษาของมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมันมีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายโรงเรียน เพราะฉะนั้น โรงเรียนต้องกำหนดนโยบายที่จะมาเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้แนวคิดทางการศึกษาของมุหัมมัด บิน สะหุหนุ และบรูฮานุดดิน อัลซันญีย์ให้ชัดเจน

6. จัดประชุมติดตามอย่างต่อเนื่อง

ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า หลังจากได้มีการประยุกต์ใช้แนวคิดทางการศึกษาของ มุหัมมัด บิน สะหุหนุ และบรูฮานุดดิน อัลซันญีย์ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โดยผู้บริหาร ต้องจัดการประชุมติดตามผลอย่างต่อเนื่องเพื่อสามารถแก้ไขในสิ่งที่ผิดพลาดและพัฒนาเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ทางการเรียนการสอนต่อไป

7.2 อภิปรายผล

จากข้อค้นพบจากการวิจัยเรื่อง “แนวคิดทางการศึกษาของมุหัมมัด บิน สะหุหนุ และบรูฮานุดดิน อัลซันญีย์กับการประยุกต์ใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม” สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1. เพื่อศึกษาชีวประวัติของอิบนุสะหุหนุและบรูฮานุดดินอัลซันญีย์ อภิปรายผลได้ดังนี้

จากผลการวิจัยพบว่า มุหัมมัด อิบนุ สะหุหนุ คือ อิบูอับดุลลาฮฺ มุหัมมัด บิน อบี สะอีด สะหุหนุ บิน สะอีด บิน หะบิบ บิน หิซาน บิน ฮีลาบ บิน บักการ บิน เราะบีอะฮฺ อัดตะนุกียฺเกิดในปี ฮ.ศ. 202 ในบ้านที่เต็มไปด้วยวิชาความรู้ เกิดที่หมู่บ้าน เฆาะดัดในเมืองกอยเราะวานซึ่งเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่มีการแพร่ขยายของมัซฮับ มาลิกียฺและได้เสียชีวิตแทบชายฝั่งประเทศตุนิเซียในปี ฮ.ศ. 256 หลังจากบิดาของท่านได้เสียชีวิต 6 ปี และได้ฝังศพในเมืองกอยเราะวาน และ ซันญีย์ มาจากคำ

ว่า ชัรญูจ ซึ่งเป็นชื่อหนึ่งของเมืองในเปอร์เซีย เมืองหลวงของแคว้น อัชชะจีสุฐานในสมัยก่อน อัลชัรญูญีย์ได้เติบโตท่ามกลางของความหลากหลายทางด้านความรู้ประเพณีและวัฒนธรรม และได้ซึมซับด้วยภาษาอาหรับและได้เสียชีวิตในปีที่ ฮ.ศ.591 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แนวคิดของนักการศึกษาจะสะท้อนจากบริบทสังคมของแต่ละคนที่อาศัยอยู่ ซึ่งมุหัมมัด บินสะหุญุนได้มีชีวิตและเจริญเติบโตในบ้านที่เต็มไปด้วยความรู้ ซึ่งบิดาของท่านเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านฟิสิกส์ ผู้ที่เผยแพร่ทัศนะมาลิกีย์ ดังนั้นจึงไม่แปลกที่แนวคิดของมุหัมมัดบินสะหุญุนจะเน้นหนักในเรื่อง อัลกุรอาน มารยาทของผู้สอน การยืมหนังสือ การตีเด็ก เพราะท่านมุหัมมัดบินสะหุญุนเป็นผู้ได้รับความรู้อันดับแรก คือจากบิดาของท่าน ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านฟิสิกส์ในทัศนะของมาลิกีย์

ส่วนบุรฮานุดดีน อัลชัรญูญีย์ เป็นผู้ที่ได้เจริญเติบโตในท่ามกลางความหลากหลายทางด้านความรู้ประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แนวคิดทางการศึกษาที่ท่านได้เน้นหนักในตำราของท่านส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนที่หลากหลาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ท่านได้เสนอมานี้ มาจากความรู้ประเพณี และวัฒนธรรมที่หลากหลายที่ท่านได้สัมผัสในยุคสมัยของท่าน ซึ่งสังเกตจาก หะดีษบทหนึ่งที่ท่านมี^{๕๕} ได้กล่าวไว้ ((الحكمة ضالة المؤمن أنى وجدها فهو أحق به)) (Ibn Majah ,2009:4169) วิชาปัญญาเป็นสิ่งที่ขาดหายของคนมุอิมิน ซึ่งเมื่อไรเขาได้เจอมันย่อมมีสิทธิมากกว่าผู้อื่น

จากชีวประวัติของนักการศึกษาทั้งสองท่านชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่มีผลอย่างยิ่งต่อการสร้างบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมที่ดีส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และซึมซับความรู้ด้วยตัวเองได้ในระดับหนึ่งตลอดจนเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและแรงจูงใจในการเรียนรู้ ยังช่วยให้ผู้เรียนมีสมาธิในการเรียนได้อีกด้วย แนวคิดนี้ก็ได้ถูกนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันกันอย่างแพร่หลายและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการจัดการเรียนการสอนอีกด้วย

นอกจากนั้นชีวประวัติหรือภูมิหลังมีผลต่อแนวคิดการจัดการเรียนศึกษา บุรฮานุดดีน อัลชัรญูญีย์ ซึ่งได้เจริญเติบโตมาในท่ามกลางความหลากหลาย ไม่ว่าจะใจเป็นในเรื่องความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม ประเพณี และการใช้ชีวิตในสถานที่ต่างๆ ส่งผลให้แนวคิดการจัดการศึกษาของท่านสะท้อนออกมาให้เห็นจุดเน้นของท่านการสนับสนุนให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้และมี

พัฒนาการทางด้านทักษะที่หลากหลาย ปัจจุบันการจัดการการเรียนการสอนได้นำเอาแนวคิดดังกล่าวมาเป็นใช้เป็นหลักสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา โดยเริ่มจากตัวผู้สอนที่จะต้องจัดการสอนและใช้เทคนิควิธีที่หลากหลาย และให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งนี้เพื่อต้องการให้ผู้เรียนมีพัฒนาการและทักษะการเรียนรู้ที่หลากหลาย

โดยภาพรวมแล้วแนวคิดทั้ง 2 ท่านจะมีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือในทุกกระบวนการจัดการศึกษามีการอ้างอิงไปยังอัลกุรอานและซุนนะะ แต่ก็ยังพบว่ามีความแตกต่างในวิธีการปลีกย่อย เช่น ด้านกระบวนการเรียนการสอน มุหัมมัด อิบน์ สะหุญน จะเน้นและให้ความสำคัญในผู้สอน ส่วนบูรฮานุดดีน อัลซัรญูญีย์เน้นในเรื่องผู้เรียนให้มีความหลากหลาย จากความต่างหรือจุดเน้นที่ต่างกันทางแนวคิดทั้งสองท่านทำให้เกิดความสมบูรณ์และครอบคลุมในการนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2. เพื่อศึกษาแนวคิดทางการศึกษาของมุหัมมัด บิน สะหุญนและบูรฮานุดดีนอัลซัรญูญีย์ อภิปรายผลได้ดังนี้

1. เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

มุหัมมัด บิน สะหุญน	บูรฮานุดดีนอัลซัรญูญีย์
1. เพื่อยึดมั่นในศาสนา	1. เพื่อการขำเกรงต่ออัลลอฮ์
2. เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางศาสนา	2. เพื่อฝึกฝนและปลูกฝังจรรยาบรรณที่ดีงามและละทิ้งในสิ่งที่ไม่ดี
3. เพิ่มพูนในวิชาความรู้	3. เป็นหนทางที่จะรู้ถึงความรู้ทางโลก
4. มีเกียรติยศและศักดิ์ศรี	4. เพื่อแสวงหาโลกหน้า
5. เพื่อแสวงหาปัจจัยยังชีพ	5. เพื่อรักษาไว้ซึ่งศาสนาและคงไว้ซึ่งอิสลาม
6. เพื่อมารยาทที่ดีงาม	6. เพื่อตอบแทนพระคุณของอัลลอฮ์ที่ประทานความรู้
	7. หลีกเลียงจากการยั้งยโสโอ้อวดในวิชาความรู้
	8. ห่างไกลจากโลกคุณยา
	9. เพื่อฝึกฝนในการคิดและสรุป
	10. เพื่อสร้างพลังสมองและใช้สติปัญญาศรัทธา
	11. เพื่อการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
	12. เพื่อคำนึงถึงคุณค่าของความรู้

13. เพื่อให้ความสำคัญกับโลกหน้า (อภิเราะฮ์)

เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษาถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่าง
จากหลายๆองค์ประกอบในการจัดการศึกษา เพราะถ้าเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษามี
ความชัดเจน จะทำให้เราสามารถมองเห็นภาพของผู้เรียนในอนาคตได้ระดับหนึ่งแล้ว จากการ
วิเคราะห์แนวคิดทางการศึกษาของมุฮัมมัด บิน สะหุณุนและบูรฮานุดดีนอัลฮัรณูญีย์ในด้าน
เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา พบว่านักการศึกษาทั้งสองท่านมีแนวคิดในการกำหนด
เป้าหมายที่หลากหลายด้วยกัน แต่เป้าหมายหลักที่สอดคล้องกันคือการจัดการศึกษาจะต้องมี
เป้าหมายที่จะต้องนำพาผู้เรียนไปสู่การเป็นบ่าวที่ภักดี สรัทธามั่นต่อเอกองค์อัลลอฮ์ ทั้งนี้ก็เพราะว่า
แนวคิดทางการศึกษาของทั้งสองท่าน ได้ยึดหลักคิดจากอัลกุรอานและซุนนะ แนวคิดดังกล่าว
สอดคล้องกับอัลกุรอาน ดังที่อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า

ความว่า และข้าไม่ได้สร้างญิน และมนุษย์เพื่ออื่นใดเว้นแต่เพื่อ
เคารพภักดีต่อข้า (อัล-ซารียาต : 56)

แนวคิดทางการศึกษาของมุฮัมมัด บิน สะหุณุนและบูรฮานุดดีนอัลฮัรณูญีย์
สอดคล้องกับผลการวิจัยของฮาซัน บือราเฮง (2553: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาใน
อิสลาม : แนวคิดและกระบวนการจัดการเรียนรู้ พบว่า การศึกษาอิสลามมีมีแนวคิดมาจากฐานที่มา
3 แห่ง คือ อัลกุรอาน อัลหะดีษ และทัศนะของปราชญ์มุสลิม มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้
เป็นผู้ที่มีความซรัทธามั่น มีความจงรักภักดีต่ออัลลอฮ์ พระเจ้าผู้ทรงสร้างสากลจักรวาลและเป็น
การศึกษาตลอดชีวิต และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ อิมาม อัลฆะฆะซาลี ดังนี้(al-Ghazali, 1986:
66)

1. เพื่อรู้จักอัลลอฮ์ และสามารถปฏิบัติตามคำสอนของอัลลอฮ์ด้วยความบริสุทธิ์ใจ
และไม่หลงลืมไปกับโลกวัตถุ
2. เพื่อให้กายและใจปราศจากคุณลักษณะที่ควรแก่การประณามและมีคุณลักษณะ
ที่พึงามควรแก่การได้รับการยกย่องสรรเสริญ
3. เพื่อได้รับความโปรดปรานจากอัลลอฮ์และสามารถยกระดับความเป็นเลิศเท่า
ทันกับบรรดาปวงชนชั้นสูงจากบรรดามลาอิกะฮ์และมุก็้อรรอบีน

นอกจากนั้นมุฮัมมัด บิน สะหุณุนได้ให้ความสำคัญในเรื่องโลกคุณยาและอาคิ
เราะห์เป็นแนวคิดที่มีความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์ ซึ่งจะแตกต่างกับนักการศึกษาทั่วไปที่

ไม่ใช่ นักการศึกษามุสลิมที่มักจะให้ความสำคัญเพียง โลกคุณอย่างเดียวแต่อาจจะสอดคล้องในบางเรื่องเช่น ในเรื่องการฝึกฝนในจรรยาบรรณที่อิงตามที โจฮัน ไฮริช เปสตาลอซซี (Johann Heinrich Pestalozzi)² ที่กล่าวว่า เป้าหมายของการศึกษาคือ การปลูกฝังจรรยาบรรณที่อิงตาม ด้วยการเตรียมความพร้อมในการฝึกฝนในจรรยาบรรณที่อิงตาม (Abdulaziz :1978:266)

2. หลักสูตรการเรียนการสอน

มุหัมมัด บิน สะหุหน	บูรฮานุดดีนอัลซัรญูญีย์
<p>จำแนกหลักสูตรออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทวิชาบังคับได้แก่ วิชาอัลกุรอาน ประเภทวิชาเลือกได้แก่ คณิตศาสตร์ กวี คำแปลก ภาษาอาหรับและการเขียน และหลักไวยากรณ์อาหรับ</p> <p>คุณลักษณะพิเศษของหลักสูตรมีดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.หลักสูตรมีการบูรณาการระหว่างโลกคุณยากับอากิเราะฮ์ 2.มีการอบรมพัฒนาทางจิตวิญญาณ 	<p>อัลซัรญูญีย์ได้กำหนดและจำแนกหลักสูตรการเรียนการสอนออกเป็น 2 ประเภท</p> <p>หนึ่ง อิลมุล ฮาล(علم الحال) (ความรู้ที่มีต้องต้องการทุกสถานการณ์)</p> <p>สอง อิลมุ บะอูดุลอะฮายีน(علم بعض الأحيين) (ความรู้ที่มีความต้องการบางช่วงเวลา)</p> <p>อิลมุลฮาล คือ ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักการศาสนา และบทบัญญัติอิสลาม หมายถึง หมายถึงทุกอย่างที่เป็นสิ่งจำเป็นในด้านศาสนา หรือทางโลกคุณยาที่สามารถช่วยในการทำอิบาดะห์ต่อเอกองค์อัลลอฮ์ ﷻ</p> <p>อัลซัรญูญีย์ได้แบ่งอิลมุฮาลออกเป็น 4 ชนิดด้วยกัน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับอิบาดะต 2. ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคม เช่น การซื้อขาย การ

² โจฮันน์ ไฮริช เปสตาลอซซี (Johann Heinrich Pestalozzi) มีชีวิตอยู่ในช่วงระยะเวลาระหว่าง ปีค.ศ.1746ถึง 1827เปสตาลอซซีเป็นนักการศึกษาชาวอิตาเลียน-สวิสเซอร์แลนด์ซึ่งทฤษฎีทางการศึกษาที่คิดนั้นได้กลายเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย เปสตาลอซซีได้รับอิทธิพลด้านความคิดจากรุสโซ เปสตาลอซซี

	<p>แต่งงาน การอย่าร้าง การกักตุนสินค้า การกิน ดอกเบ็ญ เป็นต้น</p> <p>3. ความรู้ที่เกี่ยวกับจิตใจ เช่น การยำเกรง การ หวังผลตอบแทน และการถ่อมตนต่ออัลลอฮ์</p> <p>4. ความรู้ที่เกี่ยวกับจรรยาบรรณ เช่นการอดทน การให้อภัย การมีสัจจะ การช่วยเหลือผู้อื่น การ ร่วมมือร่วมใจทำในสิ่งที่ดีเป็นต้น</p> <p>ฟัรฎูกิจฟายะฮ์ออกเป็น สอง ชนิด</p> <p>ชนิดแรก สิ่งที่สำคัญสำหรับมุสลิม เช่น การท่องจำอัลกุรอาน ศึกษาประวัติผู้รายงานหะ ดีษ ศึกษาเกี่ยวกับบทบัญญัติอิสลาม ไวยากรณ์ ภาษาอาหรับเป็นต้น ชนิดที่สอง สิ่งที่ไม่ใช่ ความรู้ทางชะรีอะฮ์ เช่น การแพทย์ คณิตศาสตร์ ดังนั้น ฟัรฎูกิจฟายะฮ์ คือ ความรู้ที่คนทั่วไปได้รับ ประโยชน์ และถ้าได้เรียนรู้บางคนทำให้คนอื่น พ้นบาปไปด้วย</p> <p>รายละเอียดวิชาที่ใช้ในการจัดการเรียน การสอนได้แก่ วิชาเอกภาพ(التوحيد) วิชาฟิกฮ์ วิชา กวีอาหรับ(الشعر) วิชาอัลกุรอาน วิชาการ คัดลายมือ(خط) วิชาแพทยศาสตร์</p>
--	--

แนวคิดทางการศึกษาของมุหัมมัด บิน สะหุณและบูรฮานุดดีนอัลฮัรณูญีย์ในเรื่อง
ของหลักสูตรการเรียนการสอน ประการสำคัญที่ทั้งสองท่านเน้นและให้ความสำคัญคือหลักสูตรจะต้อง
เน้นในเรื่องการเรียนอัลกุรอาน นักการศึกษาอิสลามในทุกยุคสมัยต่างก็มีแนวคิดที่สอดคล้องกันใน
เรื่องนี้ ทั้งนี้เพราะว่าอัลกุรอานแหล่งที่มาของหลักคำสอนลำดับแรกในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่
เป็นแม่บทขององค์ความรู้ที่มีความครอบคลุมและสมบูรณ์ในทุกเรื่องราวดังที่อัลลอฮ์ได้ตรัสไว้ว่า

ความว่า “แท้จริงเราได้ทำให้คัมภีร์เป็นกุรอานภาษาอาหรับ เพื่อพวกเขาจะได้ใช้สติปัญญา และแท้จริงอัล-กุรอานซึ่งอยู่ในแม่บทแห่งคัมภีร์ ณ ที่เรานั้นคือสิ่งที่สูงส่ง พรั่งพร้อมด้วยปรัชญา”

(สุเราะฮ์อัล-ซุครุฟ: 3-4)

การเรียนอัลกุรอานยังจะได้รับการยกระดับให้อยู่ในกลุ่มคนที่สูงส่ง ดังที่ได้บันทึกไว้กล่าวไว้ในหะดีษที่รายงานโดยมุสลิม ซึ่งมีใจความว่า แท้จริงอัลลอฮ์จะทรงยกระดับบางกลุ่มคนให้สูงส่งด้วยคัมภีร์ (อัลกุรอานนี้) เนื่องจากพวกเขา ปฏิบัติตามคำสอนของมัน) และจะทรงให้บางกลุ่มชนตกต่ำด้วยคัมภีร์ (อัลกุรอานนี้) เช่นกัน (เนื่องจากพวกเขาไม่ปฏิบัติตามมัน)

นอกจากนั้นหลักสูตรการเรียนต้องมีการบูรณาการทั้งทางโลกและทางธรรม รายวิชาที่ควรจัดให้มีในหลักสูตรจะต้องเป็นวิชาที่ทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม เกิดความขำเกรง ถ่อมตน หวังในความโปรดปรานจากพระองค์อัลลอฮ์ อาทิเช่น วิชาฟิกฮ์ (ศาสนบัญญัติ) วิชาเตฮีด เอกภาพ) วิชาภาษาอาหรับ และวิชาความรู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับหลักชารีอะฮ์ เช่น การแพทย์ กวี คณิตศาสตร์ เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดของอับดุลเราะห์มาน อัลนะห์ลาวี (Abdurrahman al-Nahlawy, : 196) ได้กล่าวว่าหลักสูตรการศึกษาอิสลามจะต้องเน้นเพื่อบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาอิสลามคือ การมีความบริสุทธิ์ใจในการเคารพภักดีและทำอิบาดะฮ์เพื่ออัลลอฮ์

จากแนวคิดการศึกษาด้านหลักสูตรการเรียนเมื่อนำมาเทียบกับหลักสูตรอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะพบว่าเกือบทุกวิชาล้วนมีระบุอยู่ในหลักสูตร ไม่ว่าจะเป็น วิชาอัลกุรอาน วิชาฟิกฮ์ วิชาเตฮีด หรือรายวิชาต่างๆที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจในหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม แต่ก็ยังมีบางรายวิชาที่ยังไม่มีระบุอย่างชัดเจนในตัวหลักสูตรเช่น วิชาบทกวี การเรียนวิชาเกี่ยวกับบทกวีจะช่วยกระตุ้นความคิดเชิงสร้างสรรค์ ฝึกการจินตนาการ ฝึกทักษะการใช้ภาษาให้เกิด ความสละสลวย สวยงาม การได้เรียนรู้บทกวียังจะทำให้ผู้เรียนได้เกิดการซึมซับ เรียนรู้และเข้าใจถึงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ในยุคต่างๆที่แฝงอยู่ในตัวบทกวี บทกวียังมีประโยชน์ในการกระตุ้นเตือน(นาซิฮัต) ให้ข้อคิดที่ดีในการดำเนินชีวิต สังเกตเห็นได้จากนักกวีมุสลิมในอดีตที่ได้นำเอาหลักคำสอนของอิสลามมาสื่อออกมาในรูปแบบของบทกลอนหรือบทกวีจึงทำให้ผู้เรียนรู้หรือผู้อ่านได้เข้าถึงคตินิยมคำสอนต่างๆที่แฝงอยู่ในบทกวีได้เป็นอย่างดี

อีกประการสำคัญที่ มุหัมมัด บิน สะหุหนุ ได้เน้นคือ หลักสูตรการเรียนต้องมีการบูรณาการทั้งทางโลกและทางธรรม ปัจจุบันโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามไม่สามารถจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการได้เท่าที่ควร มีการแบ่งแยกชัดเจนระหว่างวิชาทางโลกและวิชา

ทางธรรม ทั้งนี้เนื่องมาจากอิทธิพลจากแนวคิดเชคคิวลาร์ที่พยายามแยกวิถีการดำเนินชีวิตและ ศาสตร์วิชาความรู้ทางธรรมออกจากทางโลก และสาเหตุจากตัวผู้สอนเองที่ไม่สามารถบูรณาการ องค์ความรู้ได้ กล่าวคือ ผู้สอนที่จบการศึกษาด้านศาสนาไม่สามารถเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ทางโลก ได้ และผู้สอนที่จบการศึกษาด้านสามัญไม่สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ด้านศาสนาในการจัดการ เรียนการสอนได้

3. กระบวนการเรียนการสอน

แนวคิดทางการศึกษาของมุฮัมมัด บิน สะหูนุนและบูรฮานุดดีนอัลฮัรณูญีย์ด้าน กระบวนการเรียนการสอนจะมีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายเพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่ายในการ เรียนตลอดจนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยทักษะวิธีการที่หลากหลายเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับ รูปแบบและวิธีการสอนของท่านนบี ดังผลงานวิจัยของ ยูธนา เกื้อกุล (2550: บทคัดย่อ) ได้ทำการ วิจัยเกี่ยวกับ วิทยาการสอนของท่านนบีมุฮัมมัด ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการสอนของท่านนบี มุฮัมมัด ได้แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบคือ การสอนเป็นรายบุคคลและการสอนเป็นรายกลุ่ม 2) วิธีการ สอนของท่านนบีมุฮัมมัด มีความโดดเด่นและมีความหลากหลาย อาทิเช่น วิธีการสอนแบบบรรยาย การสอนแบบสาธิต การสอนแบบอภิปราย การสอนแบบฝึกฝนและปฏิบัติ การใช้คำถาม การสอน แบบตั้งคำถาม การสอนแบบตั้งคำถามและตั้งข้อสงสัย ฯลฯ ท่านนบีมุฮัมมัดมิได้จำกัดวิธีสอนวิธีใดวิธีหนึ่ง เป็นการเฉพาะเจาะจงในการสอนแต่ละครั้งของท่าน แต่ท่านจะใช้วิธีการสอนและเทคนิคการสอน ตามความเหมาะสมของแต่ละบทเรียน และตามสถานการณ์ที่หลากหลาย ดังนั้น วิทยาการสอนของ ท่านจึงเป็นวิทยาการสอนที่สมบูรณ์และได้ถ่ายทอดจนมาถึงปัจจุบัน และยังสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ ฮาซัน บือราเฮง (2553: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาในอิสลาม : แนวคิดและกระบวนการจัดการเรียนรู้ พบว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ในอิสลามประกอบด้วย องค์ประกอบที่สำคัญ คือ หลักสูตรที่ครอบคลุมและสมดุล กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สื่อ การเรียนรู้ที่เหมาะสม กระบวนการสอนที่มีคุณภาพ และการวัดประเมินผลที่ต่อเนื่อง นอกจากนี้ กระบวนการเรียนรู้ในอิสลามมิได้จำกัดรูปแบบที่ตายตัวหรือวิธีการใดวิธีการหนึ่งเฉพาะ แต่เน้น รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย คำนึงถึงความเหมาะสมของผู้เรียนและไม่ขัดกับหลักการ อิสลาม

จุดเน้นประการสำคัญของ บูรฮานุดดีน อัลฮัรณูญีย์ คือการนำวิธีการสอนแบบ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับแนวคิดของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ซึ่งเป็นต้นคิดในเรื่องของ “การเรียนรู้โดยการกระทำ” หรือ “Learning by Doing” (Dewey ,1963) อันเป็นแนวคิดที่แพร่หลายและได้รับการยอมรับทั่วโลกมานานแล้ว การจัดการเรียนการ

สอนโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจัดกระทำนี้ นับว่าเป็นการเปลี่ยนบทบาทในการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการเป็น “ผู้รับ” มาเป็น “ผู้เรียน” และเปลี่ยนบทบาทของครูจาก “ผู้สอน” หรือ “ผู้ถ่ายทอดข้อมูลความรู้” มาเป็น “ผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้” ให้ผู้เรียน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงบทบาทนี้ แท้จริงแล้ว บุรฮานุดดีน อัลฮัรณูญีย์ ได้เสนอแนวคิดการสอนแบบผู้เรียนเป็นสำคัญก่อนจอห์น ดิวอี้เป็นร้อยๆปีมาแล้ว และอีกหลากหลายแนวความคิดที่อัลฮัรณูญีย์ได้เสนอและถูกนำมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนปัจจุบัน เช่น

1) เสรีภาพทางการศึกษา

อัลฮัรณูญีย์มองว่าผู้เรียนมีสิทธิเสรีภาพในการเลือกที่จะเรียนในศาสตร์แขนงวิชาต่างๆ มีสิทธิ์ที่จะเลือกผู้สอน และเลือกที่จะคบเพื่อน ซึ่งแนวคิดของท่านที่เกี่ยวข้องสิทธิเสรีภาพของผู้เรียนโดยสังเกตแล้วมีพื้นฐานมาจากวิธีการศึกษาในอิสลามหรือเรียกว่า อัลดรับียะฮฺ อิสลามียะฮฺ ซึ่งอัลลอฮ์ได้ตรัสว่า

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ

"ไม่มีการบังคับใด ๆ ในศาสนา" (อัล-บะกอเราะฮ์ : 256)

ปัจจุบันได้มีการเรียกร้องในเรื่องสิทธิเสรีภาพทางการศึกษาซึ่งอัลฮัรณูญีย์ได้นำเสนอแนวคิดดังกล่าวไว้ก่อนนักคิดทางการศึกษาหลายๆท่าน จนกลายเป็นแหล่งอ้างอิงให้กับนักการศึกษาปัจจุบัน หนึ่งในบรรดานักการศึกษาเหล่านั้น คือ โจฮัน ไฮริช เปสตาลอสซี่ โดยได้เรียกร้องให้ผู้สอน ให้เกียรติผู้เรียน และให้สิทธิเสรีภาพเพื่อให้ความสนใจของผู้เรียนปรากฏออกมา (al-Ibrashi:1950:3)

มาเรีย มอนเตสซอรีได้กล่าวว่า เป้าหมายของการศึกษาคือ การจัดอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

จอห์น ดิวอี้ได้มีแนวคิด ว่า การสอนแบบโครงการมีเป้าหมายในการฝึกฝนผู้เรียนที่จะพึ่งตนเองในการค้นหาปัญหา พินิจวิเคราะห์และในการแก้ปัญหา.

แนวคิดเสรีภาพทางการศึกษาของอัลฮัรณูญีย์ เป็นแนวคิดที่ให้สิทธิกับผู้เรียนในการเลือกผู้สอน เลือกวิชาที่จะเรียน เลือกเพื่อนที่จะคบหาสมาคม แต่ต้องหลังจากได้มีการปรึกษาอาจารย์ผู้สอน

2) ในเรื่องความสำคัญและคุณค่าของความรู้และผู้สอน

บุรฮานุดดีน อัลฮัรณูญีย์ ได้ให้แนวคิดไว้ว่า ถ้าผู้เรียนไม่ให้เกียรติผู้สอนก็จะไม่ได้มาซึ่งความรู้และประโยชน์ของความรู้ ซึ่งท่านยอัลฮัรณูญีย์ ได้อธิบายรูปแบบการให้เกียรติผู้สอน คือ 1. ไม่ควรที่จะเดินต่อหน้าอาจารย์ผู้สอน 2. ไม่ควรที่จะนั่งกับที่ของอาจารย์ผู้สอน 3. ไม่ควรที่จะพูดในขณะที่อาจารย์ผู้สอนกำลังสอน นอกจากจะได้รับการอนุญาตก่อน 4. ไม่ควรพูดมากในขณะที่อาจารย์กำลังสอน 5. ไม่ควรที่จะถามในขณะที่อาจารย์ผู้สอนเหนื่อยหน่าย 6. ไม่ควรที่จะพูดในขณะที่อาจารย์ผู้สอนอยู่กับเพื่อนของเขา 7. ไม่ควรที่จะถามในขณะที่อาจารย์กำลังเดินทาง 8. ไม่ควรเคาะประตูบ้านอาจารย์ผู้สอนและจงรอนกว่าท่านจะออกมา

3. การศึกษาอย่างต่อเนื่อง

บุรฮานุดดีน อัลฮัรณูญีย์ มองว่าการศึกษาจะต้องมีความต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่ในเปลจนถึงหลุมฝังศพ และท่านยังตักเตือนว่า มิให้มีการหยุดพักจากการศึกษาเพราะมันจะทำให้แรงบันดาลใจในการศึกษาลดลง อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า

﴿وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا﴾

“และจงกล่าวเถิดข้าแต่พระเจ้าของข้าพระองค์ขอพระองค์ทรงโปรดเพิ่มพูนความรู้แก่ข้าพระองค์ด้วย”(ฎอฮา :11)

4. ความเข้าใจ

อัลฮัรณูญีย์ได้ตั้งเงื่อนไขในการศึกษาว่า ให้นักศึกษารับในสิ่งที่เขาเข้าใจและห่างไกลจากสิ่งที่ไม่เข้าใจเพราะมันจะนำมาซึ่งความจี้เกียจ และเสียเวลา และมันยังขัดความเฉลียวฉลาดให้หายไป โจฮันน์ ไฮน์ริค เปสตาลอซซ์ได้เน้นในการสร้างความเข้าใจในการเรียนการสอน ซึ่งท่านได้เรียกร้องให้ผู้สอนพยายามให้เวลากับผู้เรียนในทุกจุดของการเรียนเพื่อความเข้าใจของผู้เรียน (Shafshaq, n.d.:239)

นางมาเรีย มอนเตสซอรีได้เน้นและให้ความสำคัญในการสร้างความเข้าใจในการอ่านและเขียน ซึ่งแท้จริงการเขียนไม่ใช่การโอนย้ายตัวอักษรแต่การเขียนคือการทำความเข้าใจกับตัวอักษรที่ได้อ่าน (abdulaziz:1978:67)

5. การศึกษาแบบค่อยเป็นค่อยไป

อัลซรรูญีย์ได้ให้ความสำคัญในการเรียนการสอน ถึงการศึกษาแบบค่อยเป็นค่อยไป กล่าวคือผู้เรียนควรเริ่มเรียนสิ่งที่ใกล้กับความเข้าใจของผู้เรียนก่อน โดยเฉพาะในการกำหนดสิ่งที่จะเรียนสิ่งที่ท่องจำได้

ไทเลอร์มีแนวคิดว่าการจัดช่วงลำดับ (sequence) หมายถึง หรือการจัดสิ่งที่มีความง่าย ไปสู่สิ่งที่มีความยาก ดังนั้นการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ ให้มีการเรียงลำดับก่อนหลัง เพื่อให้ได้เรียนเนื้อหาที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

6. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับการปฏิบัติ

ท่านได้ยกตัวอย่างคำกล่าวของท่าน อбуหะนีฟะฮ์ได้กล่าวว่า

ما العلم إلا العمل به

“ไม่ถือว่าเป็นความรู้นอกจากจะปฏิบัติตาม”

การศึกษาหาความรู้ควบคู่กับการปฏิบัติถือว่าเป็นเงื่อนไขสำคัญในการศึกษาเพื่อไม่ให้ผู้เรียนรู้ว่า สิ่งจะเรียกเป็นความรู้คือสิ่งที่ได้ปฏิบัติ มันไม่ใช่ความรู้นอกจากต้องปฏิบัติ

การศึกษาในอิสลามได้เน้นหนักในเรื่องของการปฏิบัติ การที่จะถือว่าการศึกษานั้นได้ประสบความสำเร็จก็ต่อเมื่อ ได้ปฏิบัติสิ่งที่ได้เรียนรู้มา อัลลอฮ์^ﷻได้ตรัสว่า

﴿ إِنَّمَا تَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ ﴾

ความว่า “แท้จริงบรรดาผู้ที่มีความรู้จากปวงบ่าวของพระองค์

เท่านั้นที่เกรงกลัวอัลลอฮ์” (อัลฟาฏีร 28)

ในอายะฮ์ดังกล่าวจะบ่งบอกว่า ความรู้นั้นทำให้ผู้คนได้ยำเกรงต่ออัลลอฮ์^ﷻและได้ปฏิบัติในสิ่งที่พระองค์ได้สั่งใช้

โจฮัน ได้กล่าวว่า ไม่มีความหมายใดๆ สำหรับความรู้ที่ไม่มีการปฏิบัติ (Al-Abrashi:1369:16) และเช่นเดียวกันจอห์น ดิวอี้ ได้เน้นย้ำในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับการปฏิบัติโดยได้กล่าวว่า มันจำเป็นต้องมีการเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับการปฏิบัติ (Al-Shaibani:1975:359)

4. ผู้สอน

แนวคิดการศึกษาด้านผู้สอนของมุหัมมัด บิน สะหุณุนและบุรฮานุดดีนอัลซรรูญีย์ ต่างก็มีความคล้ายคลึงกัน โดยภาพรวมคุณลักษณะของผู้สอนจะต้องมีความเข้มงวดต่ออัลลอฮ์ มีความรับผิดชอบ มีความบริสุทธิ์ใจ มีความเสียสละอย่างเต็มที่ในการทำหน้าที่ มีบุคลิกภาพที่ดี มีเมตตาต่อผู้เรียน มีความรู้จริงในสาขาที่สอน เป็นต้น มุหัมมัด บิน สะหุณุนจะให้ความสำคัญและอธิบายเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้สอนได้อย่างละเอียด โดยการแบ่งคุณลักษณะของผู้สอนออกเป็น 4 ด้านคือ คุณลักษณะด้านวิชาชีพ คุณลักษณะด้านการ คุณลักษณะส่วนตัว และคุณลักษณะด้านความสัมพันธ์กับผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ Abu Hamid al-Ghazali (1992: 77-82) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้สอนด้านความสัมพันธ์กับผู้เรียน ดังนี้

1. ปฏิบัติต่อผู้เรียนด้วยความรัก ความเมตตาและอ่อนโยน
2. ผู้สอนจะต้องปฏิบัติตามแบบอย่างของท่านรอซูล คือการเรียนการสอนไม่ควรมีเจตนาเพื่อแสวงหาผลตอบแทน
3. ผู้สอนต้องให้คำชี้แนะแนวทางแก่ผู้เรียน เช่น ไม่ให้ข้ามไปเรียนวิชาในระดับสูงในขณะที่ยังไม่ผ่านการเรียนวิชาพื้นฐาน
4. สอดแทรกสิ่งทีละเล็กละน้อยเข้าไปในการเรียนการสอน เช่นการพยายามปลูกฝังนิสัยที่ดีแก่ผู้เรียน
5. ครูต้องมีความรับผิดชอบอย่างจริงจังต่อวิชาที่สอน
6. หากผู้เรียนมีสติปัญญาดีเยี่ยม ผู้สอนควรสอนให้เหมาะสมกับระดับสติปัญญาของผู้เรียน

สอดคล้องกับ Watchareeya Wanglem (1997:43-60 อ้างจาก ซอลิฮะห์ หะยีสะมะแอ, 2546 :21) ได้กล่าวถึงผู้สอนทางด้านวิชาชีพและด้านสังคม โดนสรุปจากแนวคิดหรือทัศนะของบรรดานักปราชญ์ นักการศึกษาของมุสลิม อาทิเช่น อิมาม อัล-ฆะฆะซาลี, อิบน์ ญามาอะฮ์, Talat Sultan ดังนี้

1. มีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขาที่สอน
2. มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู ยึดมั่นในคุณธรรมและจรรยาบรรณครูในการสอน

3. มีทักษะความสามารถในถ่ายโยงวิชาความรู้ ประสบการณ์ให้แก่นักเรียนด้วยความเชื่อมั่นและศรัทธา

4. มีความจริงใจและเสียสละอุทิศเวลาในการวางแผน เตรียมการสอน และการชี้นำจิตวิญญาณเด็กสู่แนวทางอิสลาม

5. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักประยุกต์ใช้ทักษะการสอน แนวคิด วิธีการสอน และสื่อการสอนที่ทันสมัยและสอดคล้องกับกลุ่มของผู้เรียนและวิชาที่สอน

5. ผู้เรียน

มุหัมมัด บิน สะหูน	บูรฮานุดดีนอัลซรรูญีย์
<p>1. มีมรรยาทที่ดั่งงามตามแบบฉบับของท่านนบี ﷺ และกฎเกณฑ์ที่ศาสนาได้กำหนดไว้</p> <p>2. สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน</p> <p>3. ผู้เรียนจำเป็นต้องปฏิบัติตามนัยแห่งพระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน เพื่อนำมาสู่ความเชื่อมั่นในเกียรติยศอันสูงส่งของพระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน</p> <p>4. ผู้เรียนจำเป็นต้องอ่านอัลกุรอานในเวลาและสถานที่ที่เหมาะสม ไม่ควรอ่านตามถนนสาธารณะหรือในห้องน้ำ</p> <p>5. ในหมู่นักวิชาการด้านนิติศาสตร์ได้ให้ความเห็นว่า ไม่สามารถที่จะจับต้องอัลกุรอานได้ นอกจากจะอยู่ในสภาพที่มีน้ำละหมาดเท่านั้น แต่ก็ยังอนุโลมให้กับเด็ก ๆ ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ สามารถจับต้องและอ่านอัลกุรอานได้ ถึงแม้จะไม่มีน้ำละหมาดก็ตาม</p> <p>6. ในขณะที่ผู้สอนได้ฟังอัลกุรอานที่อ่านโดยเด็กนักเรียนเมื่อถึงอายุที่ต้องซุญูดตีลาวะฮ์ผู้สอนไม่จำเป็นต้องก้มสุญูดถ้าเด็กนักเรียนยัง</p>	<p>1) มรรยาทของผู้เรียนกับพระเจ้า</p> <p>มีเจตนาที่ดี การมอบหมายการงานต่างๆ ต่อเอกองค์อัลลอฮ์ (التوكل) การระวังตน (عول) การละหมาดและอิบาดัตสุนัตต่างๆ การซุกร และการรำลึกถึงอัลลอฮ์ และการขอดูอา</p> <p>2) มรรยาทของผู้เรียนต่อตนเอง</p> <p>1. เอาเวลาเพื่อทำในสิ่งที่ดีและการภักดีต่ออัลลอฮ์</p> <p>2. พยายามหลีกเลี่ยงจากการยامรยาทที่ไม่ดี</p> <p>3. พยายามลดความสัมพันธ์กับโลกดุนยา</p> <p>4. ทุ่มเทความพยายามอย่างพอดิบพอดิไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไปเพื่อมิให้เบื่อหน่ายและละทิ้งการเรียน</p> <p>5. มีความกระตือรือร้น</p> <p>6. อดทนในการศึกษาหาความรู้</p> <p>3) มรรยาทของผู้เรียนต่อผู้สอน</p>

<p>ไม่บรรลุนิติภาวะ แต่ถ้าเด็กนักเรียนที่บรรลุนิติภาวะแล้วครูผู้สอนก็สามารถเลือกปฏิบัติได้</p> <p>7. ช่วงเวลาที่ดีที่สุดในการศึกษาอัลกุรอานคือช่วงเช้า(เวลาคุฮา) จนถึงตะวันตกขอบฟ้า</p> <p>8. ห้ามครูผู้สอนเลื่อนจากบทหนึ่งไปยังอีกบทหนึ่งนอกจากผู้เรียนจะท่องจำบทเก่าให้หมดก่อน</p>	<p>1. สร้างความใกล้ชิดกับผู้สอนและเพื่อนฝูง2. การถ่อมตนและให้เกียรติผู้สอน3. ให้เกียรติลูกหลานของผู้สอน</p> <p>4) มารยาทของผู้เรียนต่อเพื่อนฝูง</p> <p>1. พยายามห่างไกลจากการนินทาผู้อื่น และนั่งกับผู้ที่ชอบพูดในเรื่องที่ไม่เป็นสาระ</p>
--	--

จากแนวทางการศึกษาด้านผู้สอนของมุหัมมัด บิน สะหุญนและบุรฮานุดดีนอัลซันญัยจะเห็นได้ว่าจุดเน้นที่สำคัญของนักการศึกษาทั้งสองท่านคือเรื่องการมีมารยาทของผู้เรียน ทั้งนี้เพราะว่าการมีมารยาทที่ดีจะทำให้ง่ายต่อการได้รับความเมตตาและความรู้จากผู้สอน นอกจากนั้นผู้เรียนจะต้องมีการอ่าน ศึกษา และทำความเข้าใจอัลกุรอานและนำหลักคำสอนไปปฏิบัติ มีความกระตือรือร้น ความอดทนในการแสวงหาความรู้ และจากสิ่งที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้เรียนจะต้องมอบหมายและหมั่นขอคู่ออกอรรถอัลลอฮ์ ดังที่อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า

“และผู้ใดมอบหมายแต่อัลลอฮ์ พระองค์ก็จะทรงเป็นผู้พอเพียงแก่เขา แท้จริงอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงบรรลุนิติภาวะในกิจการของพระองค์โดยแน่นอนสำหรับทุกสิ่งอย่างนั้นอัลลอฮ์ทรงกำหนดกฎศภาวะไว้แล้ว” (อัลญะลา:3)

“และพระเจ้าของพวกเจ้าตรัสว่า จงวิงวอนขอต่อข้า ข้าจะตอบรับแก่พวกเจ้า ส่วนบรรดาผู้โอหังต่อการเคารพภักดีข้าฉันนั้น จะเข้าไปอยู่ในนรกอย่างต่ำต้อย”(มอไฟร :60)

อิบน์ุกษัยร กล่าวว่า “นี่คือเกียรติและความประเสริฐของอัลลอฮ์ที่กำชับให้บ่าวของพระองค์นั้น คุอาอ์ และวิงวอนต่อพระองค์พร้อมรับประกันในเรื่องของการตอบรับ”(Ibn Kathir, 1986 : 92)

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3. เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังของครูอิสลามศึกษาต่อการประยุกต์ใช้แนวคิดทางการศึกษาของมุหัมมัด บิน สะหุณุนและบูรฮานุดดีนอัลฮัรณูญีย์ ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับความคาดหวังของครูอิสลามศึกษาต่อการประยุกต์ใช้แนวคิดทางการศึกษาของมุหัมมัด บิน สะหุณุนและบูรฮานุดดีนอัลฮัรณูญีย์ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทั้ง 5 ด้าน คือ เป้าหมายและวัตถุประสงค์การศึกษา หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ผู้สอน และ ผู้เรียน อยู่ในระดับมากแต่ไม่ถึงขั้นดีมาก ทั้งนี้เนื่องจากส่วนใหญ่ของความคาดหวังของครูอิสลามศึกษายังไม่เข้าใจและไม่มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดทางการศึกษาของ มุหัมมัด บิน สะหุณุนและบูรฮานุดดีน อัลฮัรณูญีย์

แต่อย่างไรก็ตาม ทุกองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับแนวคิดทางการศึกษาของมุหัมมัด บิน สะหุณุนและบูรฮานุดดีนอัลฮัรณูญีย์ไม่ได้หมายความว่าครูอิสลามศึกษาจะต้องเห็นด้วยเสมอไป トラบใดถ้าไม่ขัดแย้งกับอัลกุรอานและซุนนะฮ์ของท่านนบีﷺ แต่เป็นแนวทางหรือแบบอย่างให้กับครูอิสลามศึกษาที่จะประยุกต์ใช้แนวคิดทางการศึกษาดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 4. เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้แนวคิดทางการศึกษาของ มุหัมมัด บินสะหุณุนและ บูรฮานุดดีนอัลฮัรณูญีย์ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อภิปรายผลได้ดังนี้

จากการวิจัยพบข้อเสนอแนะที่เป็นแนวทางสำคัญในการประยุกต์ใช้ในทิศทางการศึกษาของมุหัมมัด บินสะหุณุนและบูรฮานุดดีนอัลฮัรณูญีย์

- 1) สร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับแนวคิดทางการศึกษาของมุหัมมัด บิน สะหุณุนและบูรฮานุดดีน อัลฮัรณูญีย์ให้ผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และผู้เรียน
- 2) จัดกิจกรรมต่างๆที่มุ่งสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดทางการศึกษาของ มุหัมมัด บิน สะหุณุนและบูรฮานุดดีน อัลฮัรณูญีย์
- 3) จัดนิเทศให้กับผู้บริหารและครูผู้สอน

4) สร้างแรงจูงใจและมอบรางวัลให้กับคุณครูในการจัดการเรียนการสอนที่ได้เน้นแนวคิดทางการศึกษาของมุฮัมมัด บิน สะหุณุนและบูรฮานุดดีน อัลซัรญูญีย์ 4)จัดอบรมผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนและผู้เรียนให้เข้าใจแนวคิดทางการศึกษามุฮัมมัด บิน สะหุณุนและบูรฮานุดดีน อัลซัรญูญีย์

5) ให้ชุมชน หรือ หน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรที่เน้นแนวคิดทางการศึกษาของมุฮัมมัด บิน สะหุณุนและบูรฮานุดดีน อัลซัรญูญีย์

6) โรงเรียนต้องส่งเสริมในการเรียนรู้ตามแนวคิดของที่เน้นแนวคิดทางการศึกษาของมุฮัมมัด บิน สะหุณุนและบูรฮานุดดีน อัลซัรญูญีย์อย่างเต็มที่

7) ผู้บริหารและครูร่วมกันสร้างหลักสูตรที่เน้นแนวคิดทางการศึกษาของ มุฮัมมัด บิน สะหุณุนและบูรฮานุดดีน อัลซัรญูญีย์

8) สร้างกระบวนการพัฒนาครูให้ขึ้นไปตามเนื้อหาของแนวคิดทางการศึกษาของมุฮัมมัด บิน สะหุณุนและบูรฮานุดดีน อัลซัรญูญีย์

9) ศึกษาดูงานตามสถานศึกษาที่ได้ปฏิบัติตามแนวคิดทางการศึกษาของมุฮัมมัด บิน สะหุณุนและบูรฮานุดดีน อัลซัรญูญีย์

การให้องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับแนวคิดทางการศึกษาของนักการศึกษามุสลิมให้กับเหล่าบรรดาครูอิสลามศึกษาถือว่าเป็นหนทางหนึ่งในการพัฒนาสภาพการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามซึ่งมันมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับครูอิสลามศึกษาทุกคนที่จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจแนวคิดทางการศึกษาของนักการศึกษามุสลิมเพื่อมาประยุกต์ในสนามการศึกษาปัจจุบัน

7.3 ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง แนวคิดทางการศึกษาของมุฮัมมัด บิน สะหุณุนและบูรฮานุดดีนอัลซัรญูญีย์กับการประยุกต์ใช้ใน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามผู้วิจัยมีประเด็นข้อเสนอแนะดังนี้

7.5.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.ควรมีการเผยแพร่แนวคิดทางการศึกษาของมุฮัมมัด บิน สะหุณุนและบูรฮานุดดีน อัลซัรญูญีย์ในสถาบันการศึกษา

2.ควรใช้เทคนิคและวิธีการสอนของมุหัมมัด บิน สะหูนุนและบุรฮานุดดีน อัลฮัรนูญีย์ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

3.ควรวางปรัชญาและวัตถุประสงค์การศึกษาตามแนวคิดของท่านมุหัมมัด บิน สะหูนุนและบุรฮานุดดีน อัลฮัรนูญีย์ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

7.5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อทำวิจัยต่อไป

1.ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดทางการศึกษาของนักการศึกษาอิสลามท่านอื่นๆ ที่มีชื่อเสียงทั้งอดีตและปัจจุบัน

2.ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดทางการศึกษาระหว่างอุลามายาในอดีตกับนักการศึกษาปัจจุบัน

3.ควรทำการศึกษาภาคสนามเกี่ยวกับแนวคิดทางการของอุลามายาท่านอื่นๆ ที่ประยุกต์ใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

Prince of Songkla University
Pattani Campus